

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 11. Vtrum omnis circumstantia augens bonitatem, vel malitiam,
constituat actum in specie boni, vel mali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ad quem voluntas naturaliter est bene inclinata, scilicet ad corpus & vite bonum proprium. Quibus verbis insinuat Primò, Hunc actum esse verè & propriè honestum. Secundò, Insinuat bonum corporis & vitæ; esse bonum maius virtute. Quæ quomodò vera sint, nõ intelligo. Constat enim, bonum virtutis esse longè præstantius vitæ corporali; & esse superioris ordinis, quia est bonum honestum. Alterum verò est commodum naturæ: vnde laudabile est, vitam exponere pro bono virtutis etiam sine obligatione.

Refutatur.

75
Vera explicatio.

Respondeo igitur, omnè finem intentum pertinere ad aliquam virtutem vel vitium; non formaliter, sed materialiter. Quando enim aliquis intendit bonum delectabile vel conueniens naturæ; debet intendere cum illis circumstantijs, cum quibus saltem materialiter est conueniens rationi, vt supra dictum. Et hoc tantum modo intendit bonum corpori conueniens ille, qui corpus suum ad bonum virtutis ordinavit: cauet enim ne admisceat aliquam circumstantiam, quæ boho virtutis repugnet.

Quòd autem Medina addit, Cùm quis ordinavit suam ambulationem ad omnes virtutes, illam ambulationem pertinere ad charitatem Dei, id nõ est necessarium. Potest enim quis non solum ex affectu charitatis in Deum, sed etiam ex affectu honesti in genere, referre ambulationem suam ad omnes virtutes; nempe volendo ambulare, vt ad quoduis opus virtutis sit aptior: sicut potest quis velle bene vivere ex affectu honesti, qui non pertinet ad specialem aliquam virtutem; vt supra dictum.

ARTICVLVS X.

Vtrum aliqua circumstantia constituat actum in specie boni vel mali?

76

Conclusio Prima, Illa circumstantia quæ facit vt actus habeat peculiarem conformitatem vel repugnantiam cum dictamine rationis, constituit illum in specie boni vel mali.

Conclusio Secunda, Illa circumstantia quæ non facit vt actus habeat peculiarem consonantiã vel dissonantiã ad rationis dictamen, non tribuit speciem boni vel mali; vt patebit art. 11.

Circumstantia tribuit speciem expliciter.

Nota Primò, Circumstantiam posse dupliciter constituitere actum in specie boni vel mali. Primò, Tribuendo actui primam speciem moralem: quod fit, quando sine circumstantia non esset moraliter bonus vel malus. Vt cùm quis tollit rem alienã, circumstantia illa, esse alienum, tribuit actui primam speciem, mali; quia sine illã circumstantiã non esset malum. Secundò, Tribuendo ei speciem secundam: quod fit, quando iam actus habebat speciem ex obiecto, & circumstantia addit nouã. Vt si tollas alienum è loco sacro, vbi erat depositum; circumstantia loci facit vt actus ille habeat secundam speciem mali, scilicet sacrilegij, quatenus idem simplex actus violat loci sanctitatem.

77

Nota Secundò, Circumstantiam illam quæ tribuit secundam speciem, etsi retineat rationem circumstantiæ respectu actus, vt subit priorẽ speciem; non tamen retinet rationem circumstantiæ respectu illius, vt subit nouam speciem, sed transit in rationem obiecti, veluti differentia specifica obiecti; vt docet D. Thomas ad primum & secundum. V. g. Sanctitas loci est quidem circum-

stantia rei alienæ, & proinde furti, quæ furtum: sed non est circumstantia furti, quæ sacrilegium; loco sacro verum habet se instar obiecti. Itaque in tali furto est duplex species, scilicet furti & sacrilegij. Vt habet furti speciem, sic eius obiectum est res aliena. Vt sacrilegij, sanctitas loci. Similiter si quis fornicetur contra votum, hic actus est fornicatio; & sacrilegium. Vt fornicatio, obiectum habet, non suam: vt sacrilegium, obiectum habet, corpus suum Deo dicatum. Idem dicendum in ceteris similibus.

Furtum in loco sacro continet duplicem speciem malitiam. Item fornicatio contra votum.

Circumstantia autem quæ tribuit primam speciem, nullo modo retinet rationẽ circumstantiæ moralis: Nam non supponit aliquem actum moralem bonum vel malum, cuius sit accidens, cùm ipsamet tribuat actui primam bonitatem vel malitiam. Vocatur tamen circumstantia, quia est circumstantia naturalis, scilicet rei nudè consideratæ, & actus exterioris considerati secundum esse naturale: v. g. Esse alienum, tribuit actui, scilicet ablationi rei, primam speciem malitiæ; quia facit vt ablatio illa sit in specie furti, cùm ipsa ablatio alioqui per se esset indifferens. Itaque non manet accidens respectu illius ablationis, vt ablatio habet speciem furti; quia sic est essentialis differentia obiecti; sed solum respectu illius ablationis, vt est actio naturalis secundum se indifferens, qualis esse potest in amente. Similiter si ieiunes ob vanam gloriam; ille finis non est circumstantia respectu ieiunij, quatenus istud ieiunium est actus ambitionis; quia sic tribuit illi speciem, tanquam ratio formalis obiecti. Neque etiam vt est actus per se bonus; quia relatum ad talem finem, non manet actus bonus; sed est circumstantia ieiunij considerati secundum esse naturale: sic enim supponitur illi speciei, & manet.

Esse alienum in furto, non est accidens, sed essentialis differentia obiecti.

Notandum Tertio, Ex dictis colligi tres regulas de circumstantijs actuum. Prima, Quando circumstantia facit actum ex indifferenti bonum, vel ex bono aut indifferenti malum, tribuit primam speciem moralem actui. Secunda, Quando circumstantia respicit specialem ordinẽ seu speciale dictamen rationis, tribuit speciem actui. Tertia, Circumstantia quæ tribuit speciem actui, transit in rationem obiecti. Vnde patet, hæc duo non pugnare: Actus morales habent speciem boni vel mali ex obiecto, & habent interdum speciem boni vel mali ex circumstantia: quia quando habent speciem boni vel mali ex circumstantia, tunc circumstantia transit in rationem obiecti, saltem respectu actus interioris.

78
Tres regulæ de circumstantijs.

ARTICVLVS XI.

Vtrum omnis circumstantia augens bonitatem vel malitiam, constituat actum in specie boni vel mali?

Prima Conclusio, Circumstantia, quæ secundum se respicit peculiarem ordinem rationis, constituit actum in specie boni vel mali. Hæc Conclusio explicata est Art. 10.

79

Secunda Conclusio, Circumstantia, quæ secundum se non respicit peculiare dictamen rationis, sed solum suppositã aliã circumstantiã, à quã actus habet speciem boni vel mali; non tribuit vllam speciem, sed solum auget bonitatem vel malitiam intra speciem, quam supponit.

K ij Explicat

Circumstantia
magnum
& paruum

Explicatur exemplis. Das eleemosynam magnam vel parua, quantitas illa magnum & paruum secundum se, non dicit peculiarem ordinem ad rationem (seposita enim specie eleemosynae, vel alia simili; ratio non dicitur esse honestu vel turpe, siue multum des siue parum:) sed solum habet aliquem ordinem, supposita conditione eleemosynae, vel alia simili, vnde actus habet speciem. Similiter furatur quis magnam summam, illa circumstantia non addit nouam speciem; quia secundum se praeciso furto non habet aliquem peculiarem respectum ad dictamen rationis, sed solum supposita conditione furti, vnde auget malitiam quam supponit, intra eandem speciem.

Modus.

Idem accidit in circumstantia Modi: vt intensè, remissè; ex metu, sine metu; ex concupiscentia, ex mera libertate.

Tempus.

Denique in circumstantia continuationis: longo tempore vel breui.

80

Dices, Multum & paruum videntur interdum constituere speciem boni vel mali, etiam dum non supponunt alia speciem. Nam multum comedere, est peccatum contra temperantiam, per excessum: parum verò, est peccatum per defectum. Respondeo, Multum & paruum dupliciter accipi.

Primò, comparatiuè, respectu operantis; vt multum, sit idem quod nimium, seu plus quam natura postulat; & parum, sit minus quam postulet. Et hoc modo constituunt speciem mali; quia per se habent peculiarem repugnantiam ad dictamen rationis. Secundò, Absolute; vt idem sint quod magna vel parua quãtitas, quomodo nõ constituunt speciem mali. Nam fieri potest, vt quis multum comedens, temperatè comedat; nam istud multum, non est ipsi multum, sed æquale.

Multum & Paruum vel comparatiuè, vel absolute accipi possunt.

81

Vbi aduerte, omnes circumstantias necessarias ad actum bonum, v. g. ad actum temperantiae, includere peculiarem respectum ad rationem; vt tempus, locus, modus, quantitas. Non enim simpliciter hoc vel illud tempus est necessarium ad bonum temperantiae, hic vel ille locus, hic vel ille modus, hæc vel illa mensura: sed tale tempus, locus, modus, mensura, qualem ratio omnibus spectatis postulauerit. Pari modo omnes circumstantiae, quae actum ex bono vel indifferenti faciunt malum, secundum se includunt peculiarem repugnantiam ad dictamen rationis. v. g. Comedere est actus indifferens; vt autem ex circumstantia fiat malum, requiritur vel locus, vel tempus, vel modus, vel mensura, vel finis rationi repugnans.

Omnis circumstantia necessaria ad bonum virtutis, includit peculiarem ordinem ad rationem.

Q V Æ S T I O X I X.

De Bonitate & Malitia actus interioris voluntatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex obiecto?

1
Affirmatur.

Conclusio est. Bonitas voluntatis pendet ex obiecto.

Probat; quia omnis diuersitas specifica actuum voluntatis sumitur ab obiectis: atqui bonum & malum per se sunt differentie specificae actuum voluntatis: ergo bonum & malum in actibus voluntatis sumitur ex obiectis.

Maior propositio generatim est vera, tam de specie naturae, quam moris. Cuius ratio est, quia ex parte voluntatis nõ possunt actus habere vllã diuersitatem specificam: nam vt praecise à voluntate manant, omnes sunt eiusdem rationis; sicut etiã in alijs potentijs: omnes enim intellectiones, qua parte praecise manant ab intellectu, sunt eiusdem rationis, nec habent vnde alia ab alia specie distinguatur: & omnes visiones vt sunt praecise à potentia visua, sunt eiusdem rationis. Ergo similiter omnes volitiones, vt praecise sunt à voluntate, sunt eiusdem rationis. Ergo omnis distinctio specifica, est ab obiecto, tamquam à forma quadam extrinseca, & quasi sigillo.

Minor propositio intelligenda est de specie morali: cum enim actus voluntatis habeat duplicem speciem, scilicet naturalem & moralem; naturalis non constituitur per malum, sed moralis; vt ostensum est, q. 18. a. 6. d. 1. Per bonum tamen constituitur & species naturalis actus voluntatis, & moralis; quamuis alio & alio modo consideratum; id est, vt actu liberum, & vt praecidens à libero; vt supra dictum.

Secundò Probat eadem conclusio. Ideò voluntas est bona, quia id quod per eam volumus, est bonum: ideò est mala, quia id quod volumus, est malum: atqui id quod volumus, est obiectum: ergo ex obiecto pendet bonitas & malitia voluntatis. Hæc ratio colligitur ex D. Thoma §. Sed contra.

Vbi notandum est, nomine obiecti intelligi obiectum integrum constans materiali & formali, scilicet re volita, & ratione volendi. Nam si obiectum materiale sit bonum, & ratio volendi sit mala, integrum obiectum erit malum; ac proinde & voluntas: Vt si velis eleemosynam ob vanam gloriam. Similiter si obiectum materiale sit malum, & ratio volendi sit bona, totum erit malum, ac proinde etiam voluntas: Vt, si velis furari vt des eleemosynam. Itaque quando bonitas voluntatis dicitur pendere ex obiecto, integrum obiectum est accipiendum.

2
Obiectum integrum.

ARTICVLVS II.

Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex solo obiecto?

Conclusio. Bonitas voluntatis ex solo obiecto pendet, & non ex circumstantijs. Probat, quia id quod est primum in quouis genere, debet consistere in aliquo vno: sed actus voluntatis est principium bonitatis & malitiae in actibus humanis: ergo bonitas voluntatis debet consistere in aliquo vno: atqui hoc vnum non est aliud quam obiectum: ergo ex solo obiecto pendet bonitas voluntatis.

3

Dices, Magnum, intensum, diuturnum, augent bonitatem voluntatis, & tamen non pertinent ad obiectum; nam retinent rationem circumstantiarum: ergo non est verum quod hic dicit D. Tho. Respondeo,